

**КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія музики і хореографії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б.Жильцов
О.Б.Жильцов

« 09 » 09 2017 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

УКРАЇНСЬКА НАРОДНО-МУЗИЧНА ТВОРЧІСТЬ

галузь знань 0202 Мистецтво

спеціальність 5.02020401 Музичне мистецтво

Київ

2017 рік

Робоча програма «Українська народно-музична творчість» для студентів галузі знань 0202 Мистецтво, спеціальності 5.02020401 Музичне мистецтво

Розробник: Рахманова Оксана Кахрамонівна, викладач циклової комісії музики і хореографії Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму схвалено на засіданні циклової комісії музики і хореографії

Протокол від «29» серпня 2017 р. № 1

Голова циклової комісії музики і хореографії

(Т.В. Романова)

(підпис)

© _____ 20__ рік

© _____ 20__ рік

МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Українська народно-музична творчість являє собою дисципліну, що досліджує історію розвитку українського фольклору. Серед основних засад фахової музичної підготовки студентів суттєвого значення набуває оволодіння обрядовою спадщиною українського народу.

Мета курсу – надати студентам необхідний обсяг знань, які формують у свідомості майбутніх учителів музики чітке уявлення про специфіку української народної музичної творчості, особливості її розвитку на тлі та у взаємодії з суспільно – історичними подіями, сформувати національну свідомість студентів.

Завдання курсу:

- сформувати в студентів цілісну систему знань про український етнос і фольклор;
- розкрити зміст обрядовості нашого народу.
- збагатити слуховий досвід студентів шляхом прослуховування музичних творів;
- розвивати музичну пам'ять і художній смак, пробуджувати інтерес і любов до народного мистецтва.

Зміст курсу

Навчальна дисципліна «Українська народно-музична» охоплює вивчення пісенно-обрядового фольклору як важливого її компонента, який кристалізує в собі художньо-образні уявлення, що яскраво відтворюють характерні риси народної художньої творчості.

У студентів мають бути сформовані такі **компетентності**:

Загальні:

- здатність до аналізу та синтезу;
- засвоєння основ базових знань з професії;
- взаємодія;
- етичні зобов'язання;
- здатність працювати в міждисциплінарній команді;
- здатність застосовувати знання на практиці;
- здатність до навчання;
- лідерські якості;
- бажання досягти успіху.

Фахові:

- здатність виділяти головні історичні етапи становлення і розвитку української народно-музичної творчості;
- володіння інструментарієм, методами, прийомами і практичними навичками роботи у царині музичного мистецтва;
- здатність розпізнавати тематику, ладову будову, ритміку українських народних пісень, знати класифікацію українських народних інструментів;
- здатність визначити головні історичні етапи становлення та розвитку української народної музики, її жанрово-стильові особливості.

Предметні:

- здатність слухати і аналізувати народну музику, сприймати як окремі її елементи, так і художній твір в цілому;
- спроможність до виконання музичних творів (інструментальних, вокальних);
- здійснювати пошуково-дослідну діяльність;
- орієнтування у нотному тексті музичного твору;
- здатність визначати стильові особливості творів;
- здатність виявляти зв'язок музики з іншими видами мистецтва, суспільно-історичними подіями, національними традиціями та побутом народу.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	Галузь, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів: 1,5 кредити</p> <p>Загальний обсяг дисципліни (години): 45 години</p>	<p>Шифр та назва галузі знань 0202”Мистецтво”</p> <p>Шифр та назва спеціальності 5.02020401 „Музичне мистецтво”</p> <p>Освітньо-кваліфікаційний рівень „молодший спеціаліст”</p>	<p>Нормативна</p> <p>Рік підготовки: III</p> <p>Семестр: 5</p> <p>Лекції - 12 годин</p> <p>Семінарські заняття - 10 годин</p> <p>Індивідуальні заняття – 6 години</p> <p>Підсумковий модульний контроль – 2 години</p> <p>Самостійна робота - 15 години</p> <p>Вид підсумкового контролю - залік - V семестр</p>

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назви модулів і тем	Всього	Види занять розподіл годин					Форма контролю
			Лек	Сем	Інд	МКР	С/р	
Семестр VI								
Модуль I. Українська народна музична творчість								
1.1.	Історія становлення та розвитку первісного мистецтва	4	2				2	Опитув.
1.2.	Архаїчні музичні особливості календарно-обрядового фольклору	12	2	2	2		2	Опитув.
1.3.	Жанрове розмаїття української народної пісні	8	2	2			2	Опитув.
1.4.	Думи та історичні пісні	10	2	2	2		2	Опитув.
1.5.	Інструментальний фольклор та народні інструменти	8	2	2			2	Опитув.
1.6.	Український фольклор у творчості професійних та аматорських колективів	10	2	2	2		5	Опитув.
		2				2		МКР
	Всього	45	12	10	6	2	15	-

III. ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «УКРАЇНСЬКА НАРОДНО-МУЗИЧНА ТВОРЧІСТЬ»

Лекція 1.1. Історія становлення та розвитку первісного мистецтва

Історичні умови розвитку культури найдавніших часів. Епоха та причини виникнення мистецтва. Особливості первісного мистецтва (поняття «архаїка», «синкретизм»). Міфологія і художня творчість. Класифікація фольклору.

Лекція 1.2. Архаїчні музичні особливості календарно-обрядового фольклору

Український обрядовий фольклор (календарні та родинні пісні). Ознаки язичництва у світогляді прадавніх слов'ян. Походження зимових святкувань. Тематика новорічних пісень, особливості виконання колядок і щедрівок. Різновиди зимових обрядів («Коза», «Маланка»).

Походження весняних обрядів і пісень. Особливості виконання веснянок (спів та рухи). Форма та мелодика веснянок.

Купальські та петрівчані ігри та обряди. Музичні особливості пісень. Джерела аграрно-виробничих обрядів. Жнивні обряди. Зміст пісень.

Лекція 1.3. Жанрове розмаїття української народної пісні

Загальна характеристика родинно-обрядових пісень. Народне весілля і весільні пісні. Тематика весільних пісень, хід весільного обряду. Поховальна обрядовість та голосіння.

Суспільно-побутові пісні (козацькі, чумацькі, рекрутські, заробітчанські пісні). Побутові пісні (про кохання, жартівливі пісні, коломийки). Стрілецькі та повстанські пісні.

Лекція 1.4. Думи та історичні пісні

Визначення та зміст дум, побудова дум. Епічне виконавство. Історія кобзарства (мистецтво кобзарів та лірників). Тематика історичних пісень. Ритміка, форма та мелодика історичних пісень.

Лекція 1.5. Інструментальний фольклор та народні інструменти

У давньоукраїнському музичному мистецтві існувала велика кількість різноманітних музичних інструментів, про що свідчать згадки в численних письмових джерелах. Класифікація музичних інструментів (Струнні інструменти - гусла (цимбали), гудок (смик), ліра, лютня, кобза, бандура, торбан, скрипка; 2. ударні інструменти - бубон, тарілки, литаври; 3. духові інструменти - труба, дудка (сопілка), дуда (волинка), ріг, ріжок, кугикли ("флейта Пана"), трембіта).

Лекція 1.6. Український фольклор у творчості професійних та аматорських колективів

Зростання інтересу до автентичних форм народного музикування. Колективи, що спеціалізуються на виконанні обробок українських народних пісень і танців, а також творів українських композиторів у подібній стилістиці — українські оркестри народних інструментів, ансамблі пісні і танцю, народні хори тощо. Фестивальний рух. Сучасні гурти автентичного співу «Божичі», «Володар», «Буття», етнічні мотиви використовують гурти «Тартак», «Воплі Відоплясова», «Мандри», «Гайдамаки», «Очеретяний кіт», оригінальне нашарування етнічних елементів пропонує гурт «ДахаБраха», ONUKA.

МОДУЛЬНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

1. Загальна характеристика історичних умов розвитку культури найдавніших часів (до IX ст.)
2. Визначити характерні ознаки Трипільської культури.
3. Визначити характерні ознаки Черняхівської культури.
4. Календарно-обрядовий фольклор. Весняний цикл.
5. Календарно-обрядовий фольклор. Літньо-осінній цикл.
6. Календарно-обрядовий фольклор. Зимовий цикл.
7. Родинно – обрядові пісні.
8. Функції, зміст та особливості виконання весільних пісень.
9. Поховальні голосіння. Функції, зміст та особливості виконання.
10. Соціально-побутові пісні. Загальна характеристика.
11. Пісні солдатського побуду.
12. Ліричні пісні та балади.
13. Загальна характеристика дум та історичних пісень.
14. Характерні ознаки дум та історичних пісень.
15. Музично-стилістичні ознаки дум.
16. Загальна характеристика струнних народних інструментів.

17. Загальна характеристика духових народних інструментів.
18. Загальна характеристика ударних інструментів.
19. Вплив українського фольклору на творчість професійних та аматорських колективів.
20. Визначити основні жанри інструментальної народної музики.

Тест

1. Виникнення первісного мистецтва було пов'язано з
 - а) духовною потребою людства
 - б) працею людини
2. Фольклор – колективна творчість, якій характерна імпровізаційність та усність.
 - а) так
 - б) ні
3. Привести у відповідність

1) обрядова творчість	1) думи, билини, жартівливі пісні
2) необрядова творчість	2) вертеп, новорічна вистава „Коза”
3) драма	3) жнива, зустріч весни, весілля
4. Приведіть у відповідність жанри народної творчості

1) епічні жанри	1) балади, історичні пісні, думи
2) соціально-побутова лірика	2) весільні, родинні та хрестинні пісні
3) родинно-обрядові пісні	3) жартівливі, пісні про кохання, коломийки, інструментальна музика
4) побутова лірика	4) козацькі, чумацькі, рекрутські, наймитські пісні
5. Основний репертуар кобзарів та лірників становлять
 - а) суспільно-побутові, історичні пісні, думи
 - б) родинні, хрестинні пісні, пісні про кохання
6. Назвіть два види новорічних пісень
7. Для пісень зимового циклу характерне
 - а) одноосібне виконання
 - б) гуртове виконання
8. Зустріч Нового року супроводжується не тільки піснями, але й спеціальними виставами –
 - а) „Косовиця”
 - б) „Коза”, „Маланка”
 - в) „Петрівці”
9. Культури найдавніших часів
 - а) цивілізація Етрускі
 - б) Черняхівська
 - в) Трипільська
10. До складу струнної групи народних інструментів входять (назвати 3)
 - а) цимбали
 - б) ріг
 - в) кобза
 - г) торбан
 - д) бугай

Семінарське заняття №2

1. Родинно-побутова лірика. Загальна характеристика.
2. Соціально-побутові пісні. Загальна характеристика.
3. Голосіння. Функції, зміст та особливості виконання.
4. Функції, зміст та особливості виконання весільних пісень.
Рекомендована література: [2, 3, 6].

Семінарське заняття №3

1. Речитативно-декламаційні жанри.
2. Історичні умови виникнення жанру «дума».
3. Зміст та функції дум.
4. Особливості виконання дум.
5. Особливості мелодики та ритмічної побудови дум.
6. Загальна характеристика історичних пісень.
7. Особливості мелодики історичних пісень.
8. Історія кобзарства в Україні.
Рекомендована література: [1, 2, 5].

Семінарське заняття №4

1. Історичні передумови виникнення групи ударних інструментів.
2. Загальна характеристика групи ударних інструментів.
3. Роль скрипки в народній пісні та ансамблях.
4. Ліра в Україні.
5. Кобза в народній пісні.
6. Бандура. Походження та використання в народній пісні.
7. Духові інструменти української народної культури.
8. Мистецтво «Троїстих музик».
Рекомендована література: [2,4].

Семінарське заняття №5

1. Загальна характеристика українського фольклору у творчості професійних і аматорських колективів. (кінець ХХ – початок ХХІ століття).
2. Етногурти України.
3. Фестивальний рух України.
4. Пісні сучасних фольклорних гуртів («Древо», «Божичі», «Володар», «Буття», «Гуляйгород», «ДахаБраха», «Мандри», «Гайдамаки», «Горпина», «Перкалаба», «Очеретяний кіт» і т.д.).

V. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ «УКРАЇНЬСЬКА НАРОДНО-МУЗИЧНА ТВОРЧІСТЬ»

Разом: 54 год. V сем. : лекції – 12 год., семінарські – 10 год., індивідуальні – 6 год., самостійна робота – 24 год., підсумковий контроль – 2 год.

Семестр	V					
Модулі	Модуль 1					
Назва модуля	Українська народно-музична творчість					
Лекції	1	2	3	4	5	6
Теми лекцій (6 балів)	Історія становлення та розвитку первісного мистецтва	Архаїчні муз. особливості календарно-обрядового фольклору	Жанрове розмаїття української народної пісні	Думи та історичні пісні	Інструментальний фольклор та народні інструменти	Український фольклор у творчості професійних та аматорських колективів
Теми семінарських (55 балів)		Архаїчні музичні особливості календарно-обрядового фольклору	Жанрове розмаїття української народної пісні	Думи та історичні пісні	Інструментальний фольклор та народні інструменти	Український фольклор у творчості професійних та аматорських колективів
Самостійна робота	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота (25 балів)					
Підсумковий контроль	Залік. Всього 126 бали, коефіцієнт – 1,2					

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ТЕМА	ЗМІСТ ЗАВДАННЯ
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І	
1. Історія становлення та розвитку первісного мистецтва	Розкрити сутність поняття «пантеїзм» на прикладі язичництва слов'янських народів.
2. Архаїчні музичні особливості календарно-обрядового фольклору	Підібрати приклади пісень зимового, весняного та літньо-осіннього циклів та проаналізувати їх.
3. Жанрове розмаїття української народної пісні	Підібрати приклади родинно-побутових, соціально-побутових пісень та проаналізувати їх.
4. Думи та історичні пісні	Підібрати приклади дум та історичних пісень та проаналізувати їх.
5. Інструментальний фольклор та народні інструменти	Зробити презентацію про обраний народний інструмент .
6. Український фольклор у творчості професійних та аматорських колективів	Проаналізувати творчість українських гуртів автентичного співу. Дослідити історію фестивального руху в Україні.

VII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти.

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю V семестр Таблиця 7.1

№ п/п	Вид діяльності	К-сть рейтингових балів за одиницю	Одиниць	Всього
1.	Відвідування лекційних занять	1	6	6
2.	Відвідування семінарських занять	1	5	5
3.	Робота на семінарських заняттях	10	60	60
4.	Самостійна робота	5	6	30

5. Модульна контрольна робота	25	1	25
Всього без підсумкового контролю		126	
Підсумковий рейтинговий бал		100	
Коефіцієнт		1,2	

Шкала оцінювання

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68	Достатньо – мінімально можливий доступний рівень знань (умінь)
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови незалежного самостійного доопрацювання
F	1-34	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

ІХ. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1. За джерелом інформації:

- **Словесні:** лекція (традиційна, проблемна, лекція-діалог), пояснення, розповідь, бесіда.
- **Наочні:** спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- **Практичні:** вправи.

2. За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3. За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4. За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів з книгою.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- навчальні дискусії;
- створення ситуації пізнавальної новизни;
- створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

III. Методи поточного і підсумкового контролю знань:

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

1. **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, залік.
2. **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, вікторина, звіт, реферат.
3. **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

X. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- опорні конспекти лекцій;
- навчальні посібники;
- робоча навчальна програма;
- фонотека;
- засоби підсумкового контролю (комплект друкованих завдань, тестів для підсумкового контролю).

XI. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ

У студента мають бути сформовані:

- здатність розрізняти особливості засобів виразності народної музики;
- розуміння діалектичних слів та виразів в українських народних піснях;
- розуміння та диференціація роду, жанру та тематичної групи пісенного фольклору;
- здійснення музично-теоретичного, історико-стильового аналізу творів;
- здійснення художньо-естетичної оцінки творів мистецтва;
- усвідомлення місця фольклору у музичній та художній культурі свого часу;
- здатність самостійно працювати з аудіо матеріалами та нотами;
- здатність використовувати засоби народного мистецтва у вихованні підростаючого покоління.

XII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Іваницький А. Українська народна музична творчість: Навч. посібник / Під ред. М.М. Поплавського. – 2-е вид., допрацьоване. –К.: Муз. Україна, 1999. – 222 с.

2. Іваницький А.І. Хрестоматія з українського музичного фольклору (з поясненнями та коментарями). Навчальний посібник для навчальних закладів культури і мистецтв I-IV рівнів акредитації. –Вінниця: НОВА КНИГА, 2008. – 520 с.

3. Коротя-Ковальська В.П. Українська народно-пісенна творчість в українознавстві. – К.: НДІУ, 2008. – 254 с.

Додаткова:

1. Гарасим Я.І. Нариси до історії української фольклористики: Навч. посіб. – К.: Знання, 2009. – 301 с.

2. Коротя-Ковальська В.П. Пісенний світ українознавства (збірник народних, календарно-обрядових та авторських пісень для дітей та дорослих) / В. П. Коротя-Ковальська. - Кам'янець-Подільський: ПП "Медобори - 2006", 2011. - 272 с.

3. Іваницький А.І. Український музичний фольклор. – Вінниця: Нова книга, 2004. - 320 с.

ХІІІ. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Національна бібліотека України імені В.В. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського www.dnpb.gov.ua/
3. Бібліотека українських підручників <http://pidruchniki.ws/>